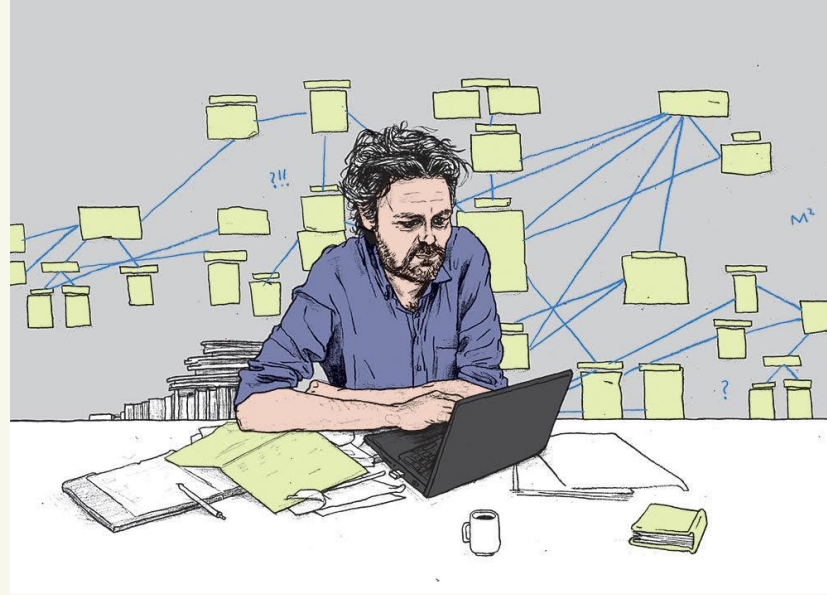

Onderzoekscollectief Spit

Jaarverslag 2024

Over Spit

Spit is een coöperatie van freelance onderzoeksjournalisten. Het collectief is in 2018 opgericht door Bram Logger en Parcival Weijnen. In 2024 heeft Spit zeven leden. Zij worden gedreven door de overtuiging dat diepgravende onderzoeksjournalistiek van onschatbare waarde is voor een democratie. Door zich te verenigen in een coöperatie creëren deze journalisten de ruimte om te investeren in tijdrovend en doorgaans mager betaald onderzoeksjournalistiek werk. Ook bewaren zij zo hun onafhankelijkheid. Spit is een collectief met minimale overhead. Alle inkomsten worden zo veel mogelijk geïnvesteerd in onderzoeksjournalistieke arbeidsuren.

Graafwerkzaamheden in 2024

In 2024 publiceerde Spit tien diepgravende producties, in samenwerking met 13 partnermedia. Binnen ons onderzoek naar burgerparticipatie onder de titel 'Wonen Daar Mensen Dan' trokken we onder meer naar natuurgebied Vlietland, waar burgers al zestig jaar strijden tegen plannen voor de aanleg van een vakantiepark. In Rotterdam zagen we hoe de bewoners van De Pompenburgflat aan het Hofplein uit de krant moesten vernemen dat hun woning gesloopt wordt, om plaats te maken voor een wolkenkrabber. We traptten een nieuwe serie onderzoeken binnen de visindustrie af met een verhaal over de gebrekkige controle op Russische kabeljauw die wordt aangeland in Nederlandse havens. Ook schreven we over de financiële problemen in de geestelijke gezondheidszorg.

Het aantal publicaties lag in 2024 wat lager dan in afgelopen jaren. Dit had onder meer te maken met twee zwangerschapsverloven, enkele wisselingen in het team van Spit en het inwerken van nieuwe mensen. In 2025 verwachten we het jaarlijks aantal onderzoeksjournalistieke projecten weer te kunnen opschroeven naar twintig.

Het langverwachte **Omgevingsloket** is open en belooft kafkaëske toestanden

<Wonen
daar
mensen
dan?>

Auteurs: Bram Logger en Parcival Weijnen

Mediapartner: Vrij Nederland

Financiering: SvdJ, Gieskes Strijbis Fonds

Datum: 1 januari 2024

De nieuwe Omgevingswet is daar en Spit probeerde een vergunning voor een fietsenschuurtje aan te vragen. Een tocht door een formulierendoolhof stelde teleur. Critici voorzien al langer grote problemen. ‘De verliezers zijn de burgers.’

Nieuwbouwplannen **verscheuren** de Pompenburgflat

Auteurs: Bram Logger en Parcival Weijnen

Mediapartner: [Vers Beton](#)

Financiering: SvdJ, Gieskes-Strijbis Fonds

Datum: 17 januari 2024

Aan het Hofplein verrijst RISE, de hoogste woontoren van Europa. De sociale huurflat Pompenburg moet daarvoor worden gesloopt. De ooit zo harmonieuze sfeer in het karakteristieke wooncomplex is om te snijden. Maar komt die nieuwe toren er wel? Volgens experts kleven er veel risico's aan het project, dat bovendien veel minder betaalbare woningen oplevert dan wordt voorgeschoteld.

België als afvoerputje voor ziek en verzwakt vee uit Nederland

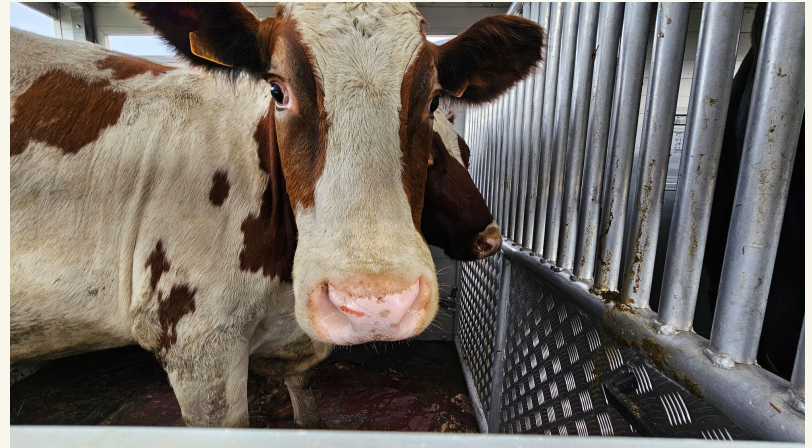
Auteurs: Hester den Boer, Annick Hus

Mediapartners: De Groene Amsterdammer en Knack

Financiering: SvdJ, European Journalism Fund

Datum: 28 februari 2024

Europese wetgeving verbiedt lidstaten om ziek of gewond vee te vervoeren, ook over de landsgrenzen heen. Toch dumpt de Nederlandse vee-industrie kreupele dieren nog steeds in Vlaamse slachthuizen, blijkt uit stapels documenten van de NVWA die we door ploegden.

Samengevat: één jaar onderzoek naar NPO-misstanden

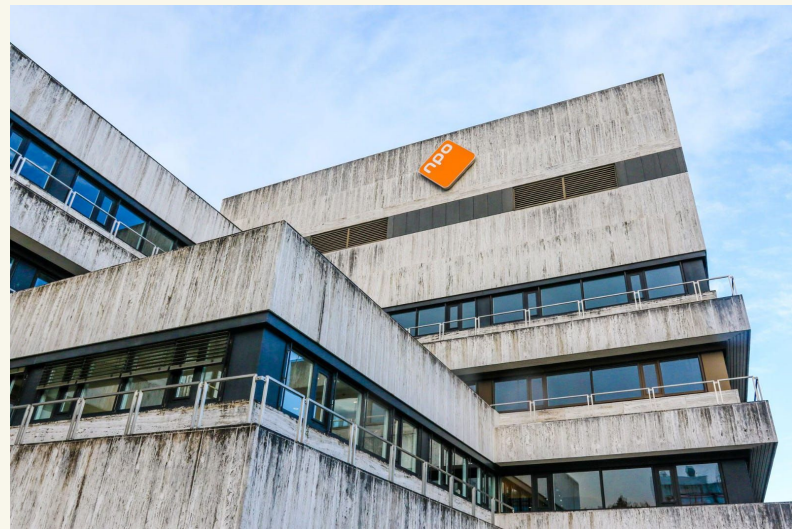
Auteurs: Kim van Keken, Joost Ramaer

Mediapartner: [Substack](#) en Vrij Nederland

Financiering: SvdJ

Datum: 16 maart 2024

Ruim een jaar lang onderzocht Spit de Nederlandse Publieke Omroep. Onze bevindingen scheppen het beeld van een werkklimaat waarin vriendjespolitiek, haantjesgedrag en normoverschrijdend gedrag goed gedijen – een wondere wereld van kennen en gunnen. Hoe zat het ook alweer, en wie is wie? Een samenvatting.

Er is steeds meer verzet tegen de toetscultuur op scholen

Auteurs: Dieuwertje Kuijpers en Parcival Weijnen

Mediapartners: Vrij Nederland, Vers Beton, Bureau Spotlight, de Stadsbron, AD en Tweakers,

Financiering: SvdJ

Datum: 16 april 2024

Nederlandse kinderen zitten al vanaf groep drie in het leerlingvolgsysteem. De toetsen die zij maken, met de eindtoets in groep acht als grote finale, zijn levensbepalend. In onderwijsland groeit het verzet.

Illustratie: Zeloof (voor Vrij Nederland)

Zestig jaar touwtrekken om Vlietland

Auteurs: Bram Logger & Bas Vermond

Mediapartner: [Vlietnieuws](#)

Financiering: SvdJ, Gieskes Strijbis Fonds

Datum: 31 mei 2024

Ruim tweehonderd vakantiehuisjes in het groen van recreatiegebied Vlietland tussen Leidschendam en Voorschoten. Niemand zit daar echt op te wachten. Toch lijken ze er te komen. We ontdekten hoe de provincie Zuid-Holland zichzelf decennia geleden juridisch klem zette. Tot frustratie van omwonenden én ambtenaren.

Liever een makkelijke, goedkope ggz-patiënt dan een moeilijke dure

Auteurs: Catrien Spijkerman, Roos Menkhorst

Mediapartner: De Groene Amsterdammer

Financiering: SvdJ, Journalismfund Europe

Datum: 8 mei 2024

Gespecialiseerde ggz-afdelingen sluiten hun deuren omdat behandeling van complexe psychiatrische problemen een te grote kostenpost zijn.

Ggz-instellingen doen dit op eigen houtje, en patiënten lopen zo passende zorg mis.

Kunnen we onze medicijnen nog wel vertrouwen?

Auteurs: Catrien Spijkerman

Mediapartners: Trouw, Investigate Europe

Financiering: SvdJ, Journalismfund Europe

Datum: 16 juni 2024

Het Europees bureau voor geneesmiddelen Ema bepaalt of medicijnen in Europa op de markt mogen komen. Maar op het wetenschappelijk bewijs daarvoor is vaak een hoop af te dingen. ‘We zijn bereid voor hoop te betalen.’

Suzan Hijink

Ondanks reeks schandalen doen Nederlandse overheden volop zaken met beveiligier G4S

Auteurs: Ruth Hopkins, Zuza Nazaruk en Siem Eikelenboom

Mediapartner: [Follow the Money](#)

Financiering: SvdJ, Fonds BJP, Pulitzer Center

Datum: 27 november 2024

Een dochterbedrijf van bewakingsgigant G4S, dat ook volop actief is in Nederland, is in Kenia betrokken bij mensenrechtenschendingen van de lokale bevolking. Ook in andere landen kwam G4S in opspraak. Een reden voor enkele pensioenfondsen om zich van hun beleggingen in het bedrijf te ontdoen. Toch sloten Nederlandse overheidsinstellingen recent nog miljoenencontracten met G4S af.

Toezicht faalt op lucratieve Russische vishandel via Nederland

Auteurs: Hester den Boer, Bram Logger en Parcival Weijnen

Mediapartners: De Groene Amsterdammer, Barents Observer

Met medewerking van: Alesya Marohovskaya en Datadesk.eco

Financiering: SvdJ, Journalismfund Europe

Datum: 27 november 2024

De haven van Velsen is Europa's belangrijkste handelspost voor Russische witvis. Maar tonnen vangst zijn illegaal en de Nederlandse controle is belabberd. Nederland ondergraaft daarmee Europees beleid en spekt Poetins oorlogskas.

Cursus *investigative journalism* aan de Universiteit Utrecht

Docenten: Dieuwertje Kuijpers, Bram Logger en Joost Ramaer

Partner: Universiteit Utrecht

Financiering: UU

Datum: voorjaar 2024

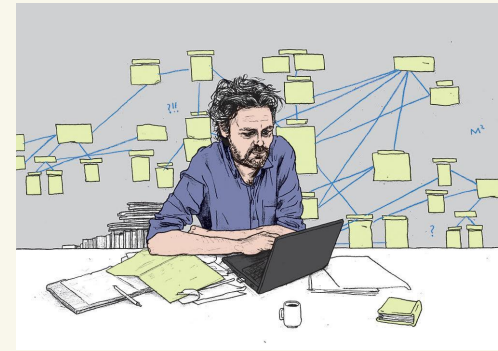
Jaarlijks geven journalisten van Spit een cursus onderzoeksjournalistiek binnen de opleiding *History and Philosophy of Science*. Deze studenten worden opgeleid tot onderzoeker. Wij laten ze kennismaken met de journalistiek als vakgebied waar onderzoekers kunnen werken.

Presentaties, lezingen en optredens

Geregeld worden Spitters gevraagd om te vertellen over hun onderzoeken in andere media, bij symposia en congressen. In 2024 vertelde Parcival Weijnen in Straatsburg voor de Raad van Europa en op de VVOJ-conferentie over het juridische gevecht waarin hij terechtkwam na publicatie van zijn onderzoek over de verkoop van sociale huurwoningen aan beleggers.

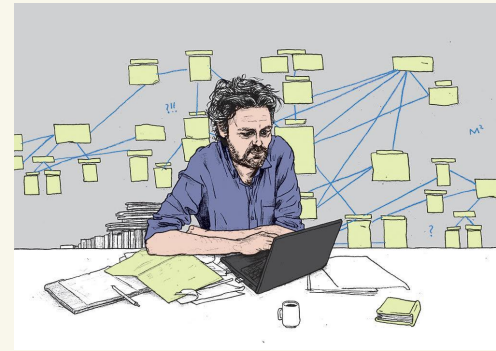
Het onderzoek naar de Russische visserij leidde tot kamervragen van zes verschillende partijen. Bram Logger en Hester den Boer bespraken het verhaal uitgebreid op NPO Radio1 bij Nieuwsweekend. De Telegraaf nam ons verhaal over en ook in Noorwegen kwam het verhaal in de belangstelling. Ruth Hopkins vertelde op NPO Radio 1 Bureau Buitenland over haar onderzoek naar G4S in Kenia en Ingrid Gercama verzorgde namens Spit een college International Research Journalistiek op de Thomas More Hogeschool in Mechelen.

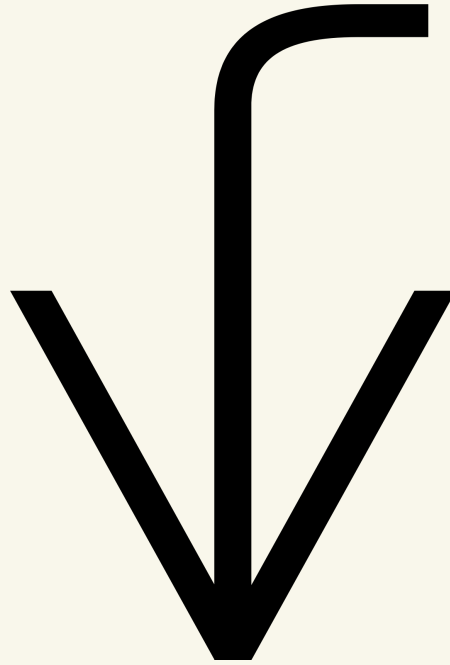

Beschermmuur tegen SLAPPing

Naar aanleiding van juridische dreigementen als gevolg van publicaties, heeft Spit het initiatief genomen om een beschermmuur te bouwen voor freelancers, collectieven en kleine uitgevers tegen juridische intimidatie. Steeds vaker merken we dat de journalistiek wordt beperkt in haar controlerende taak. Machtige partijen voeren juridische procedures, zelfs al zij weten dat ze die niet zullen winnen. Het doel is journalisten via rechtszaken op enorme kosten en tijdsinvesteringen te jagen. Dit wordt ook wel Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPP) genoemd.

Journalisten in loondienst bij grote kranten of omroepen kunnen vaak op de juridische afdeling van de uitgever terugvallen. Voor freelancers die incidenteel bij regulier journalistiek werk met juridische problemen te maken krijgen, heeft vakvereniging NVJ een goed functionerend loket. Maar freelance *onderzoeks*journalisten, kleine collectieven of kleine uitgevers die niet in eigendom van vermogende families zijn, vallen in een gat. Zij hebben meer, en betaalbare juridische ondersteuning nodig. Samen met de NVJ, Free Press Unlimited en advocatenkantoor Prakken d'Oliveira onderzoeken we welke mogelijkheden daarvoor zijn. Wordt vervolgd in 2025.

Financieel

Inkomsten

Subsidie Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	€ 144.000,-
Samenwerkingssubsidie SvdJ t.b.v. project Stadsbron	€ 3.730,-
Donatie Gieskes Strijbis Fonds t.b.v. onderzoek Wonen Daar Mensen Dan?	€ 30.000,-
Donatie Fred Foundation	€ 25.000,-
Projectsubsidies European Journalism Fund	€ 14.685,-
Omzet verkoop journalistieke artikelen	€ 20.156,-
Kleine particuliere donateurs	€ 6.727,-
Onderwijs Universiteit Utrecht	€ 7.232,-
Subsidie SvdJ Experimentenregeling	€ 11.107,-
Individuele subsidies journalisten Spit (o.a. Fonds BJP, Journalism Fund)	€ 15.121,-
Rente-inkomsten	€ 1.222,-

=====

Totaal	€ 278.980,-
---------------	--------------------

Uitgaven

Honoraria onderzoeksjournalistiek	€ 196.127,-
Honoraria organisatie	€ 20.473,-
Eindredactie	€ 5.205,-
Beeldredactie	€ 5.977,-
Marketing, communicatie, fondsenwerving	€ 10.534,-
Contributies en abonnementen t.b.v. onderzoeksjournalistiek	€ 9.848,-
Reis- en onkostendeclaraties journalistiek	€ 4.202,-
Experimenten SvdJ	€ 9.849,-
Uitgaven website	€ 4.744,-
Afschrijving website	€ 3.306,-
Bankkosten	€ 476,-
Accountants- en administratiekosten	€ 3.434,-
Overige onkosten en kantoorkosten	€ 1.557,-
=====	
Totaal	€ 275.732,-

Toelichting

In 2024 ontving coöperatie Spit het grootste deel van haar inkomen uit subsidies en donaties. Onderzoeksjournalistiek is tijdrovend en de uitkomsten zijn onzeker. Uit de reguliere honoraria die mediabedrijven betalen, is dat niet te bekostigen. We zijn daarom blij met de steun van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek, het Gieskes Strijbis Fonds, de Fred Foundation en Journalism Fund Europe voor hun bijdragen aan ons werk. In 2025 kunnen we ook rekenen op de steun van Stichting De Versterking. Daarnaast vragen de bij Spit aangesloten journalisten geregeld individuele subsidies aan voor hun projecten, onder meer bij het Fonds BJP, Fonds Pascal Decroos, en Journalism Fund Europe. Ook zijn we dankbaar voor de donaties die lezers ons geven voor ons werk.